

Posudek oponenta disertační práce Šárky Maškové Janotové

“Proměny mlynářského řemesla na Sedlčansku mezi lety 1848–1938”

předkládané v roce 2020 na Ústavu hospodářských a sociálních dějin

I. Stručná charakteristika práce

Práce se věnuje vývoji mlynářství v českých zemích v období industrializace a počínající industriální výroby. Zabývá se proměnou této svébytné řemeslné výroby od konce cechovní organizace přes svobodné podnikání jednotlivých mlynářů až po ranou průmyslovou výrobu. Zabývá se organizací práce, obchodováním s mlynářskými produkty, profesními organizacemi mlynářů i jejich sociálním zařazením, to vše dokumentované na konkrétním případě soudního okresu Sedlčany.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Jedná se o kvalifikované souhrnné zhodnocení vývoje socioprofesionální skupiny mlynářů v období zásadní proměny českého venkova od pozdního vrchnostenského způsobu organizace výroby na počátku studovaného období až po v mnoha ohledech moderní průmyslovou výrobu na jejím konci. Autorka využila znalosti velkého množství dochovaných pramenů k sestavení logicky vystavěné kompaktní studii, ve které dospívá k závěrům o zásadní proměně organizace výroby mlýnských produktů. Svá tvrzení dokládá příkladem jednoho soudního okresu, který, byť je v některých ohledech specifický, v zásadě odpovídá vývoji na ostatním území Čech. K té dochází nejen z důvodu očekávatelného technologického vývoje, nástupu moderních technologií i proměně organizace výroby a obchodu, ale i v důsledku legislativních změn obecné i konkrétní povahy, politického vývoje v Rakousku (později ČSR) i v důsledku událostí světových rozměrů (1. světová válka, rozvoj transatlantického obchodu). Práce má formální i obsahové znaky vědecké studie založené na vlastním výzkumu a zhodnocuje předchozí autorčiny odborné počiny v problematice mlýnů a mlynářů.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

[Zde doporučujeme provést podrobné zhodnocení práce. V jeho rámci je vhodné práci mimo jiné zhodnotit podle následujících kritérií (nejlépe s příklady exemplifikujícími všechna Vaše hodnocení). Můžete buď všechny své komentáře rozepsat do jednotlivých kritérií, nebo zformulovat souvislý souhrnný komentář, jenž se vyjádří ke všem kritériím uvedeným níže.]

1. *Struktura argumentace.*

Práce má logickou strukturu. Jako hlavní osa byl zvolen chronologický postup od staršího období k novějšímu. Práce je členěna na tři časová období, a to léta 1848-1914, 1. Světovou válku a první republiku. V rámci těchto tří základních kapitol se věnuje rozboru zvoleného tématu podle obdobného schématu, doplněného o neopakovatelná specifika (vyvazování z poddanství, zakládání profesních mlynářských organizací, zásobování obyvatelstva). Ne vždy se autorce podařilo věnovat se všem oblastem stejnou měrou, např. chybí alespoň zmínka o vzdělávání či rekrutaci mlynářského dorostu před rokem 1918. K úvaze před případným vydáním práce tiskem bych navrhoval doplnění o kapitolu s výčtem typologie mlýnů a popisem jednotlivých technologií, aby si čtenář mohl lépe představit popisované situace a jevy. Cíl práce se ale i tak podařilo naplnit, neboť proměna mlynářství je dostatečně popsána i pramenně doložena.

2. Formální úroveň práce

Autorka pracuje standardním vědeckým stylem, její text má vysokou úroveň. Splňuje formální požadavky na citaci literatury a pramenů, rutinně používá odbornou terminologii, a to jak historickou, tak specificky mlynářskou. Pro méně sběhlého čtenáře by bývalo vhodné přidat jako přílohy slovníček mlynářské terminologie, např. pro laika neobvyklé sousloví „umělecký mlýn“ v práci není nikde vysvětlen. Zřejmě v důsledku stresu při finálním dokončování práce se do textu vloudili některé výrazy a obraty, které pocházejí z obecné češtiny s. 20 „nám se objevují fondy“, s. 155 „zažily kotrmelec“ (trhy na počátku 1. světové války), či autorka použila nepřesný výraz (s. 14 „pečetidlo“ (míněně pečetní typář), s. 28. „další státy“ (míněně země Rakouska-Uherska), apod., což v psaném textu nepůsobí ideálně. Stalo se též, že věta vyznívá opačně, než autorka zřejmě měla na mysli - např. s. 159 „jelikož nabídka neustále převyšovala poptávku a iluze o dostatku obilovin se rozplynula...“ (pokud nabídka převyšuje poptávku je podle mého obilí nadbytek). Jsou to však jen detaily, které by klid na jazykovou korekturu snadno odstranil. Pravopisné chyby práce neobsahuje, pouze několik bezvýznamných překlepů. Práce má výbornou grafickou úpravu, je přehledná, jazykově komfortní a srozumitelná.

Práce s prameny či s materiálem

Práce je založena na pramenech a jejich autorském zkoumání. Autorka prokázala schopnost samostatné práce s prameny, jejich kritického vyhodnocení i využití pro odborný text. Dokáže je v práci přiměřeně citovat, aniž by podlehla jazyku a literárnímu stylu pramenů. Úvodní rozbor pramenů a literatury dokládá rutinní orientaci autorky v oblasti pramenů pro tematiku jak mlynářství tak také pro oblast Sedlčanska. Ve výčtu vrchnostenských pramenů pro starší období by bylo možné doplnit snad jen urbář panství Sedlčany z roku 1516, který je atypicky uložen v Knihovně Národního muzea jako literární rukopis (sic!). Autorka pracuje s rozsáhlým souborem různorodých pramenů, uložených na různých místech. Využívá též znalostí odborné literatury, z širokého spektra oborů. Kapitola o pramenech a literatuře se věnuje především výčtu všech zdrojů, se kterými v dalším textu pracuje, na rozbor většiny pramenů, už nezbylo tolik místa, ačkoliv autorka jejich vypovídací hodnotu dobře zná. Svá zjištění autorka pečlivě odkazuje na prameny a literaturu, její vyhodnocení zdrojů jsou střízlivá a věcná, závěry její práce odpovídají zjištěním z pramenů.

3. Vlastní přínos

Práce je výsledkem samostatného výzkumu autorky, dílem navazuje na předchozí odborné studie autorky. Jedná se o originální práci z oblasti, které se zatím nikdo takto nevěnoval. Za hlavní klady práce považuji originální výběr tématu, logickou a přehlednou strukturu práce, shromáždění bohaté pramenné základny a závěry, použitelné pro další výzkum. Práce má též význam jako impuls pro rozšíření výzkumu do dalších regionů Čech, ale i jiných zemí Rakouska-Uherska, popřípadě dalších střeoevropských regionů (zejména Slezska, Saska a Bavorska). Jako možné rozšíření budoucího výzkumu je možné uvést další aspekty mlynářského života, zejména každodennost života ve mlýnech, sdílení mlynářské sounáležitosti a pospolitosti či vnímání mlynářů ostatními skupinami obyvatelstva.

IV. Dotazy k obhajobě

Pro diskusi navrhuji tato témata:

- 1) Kooperace versus konkurence mezi mlynáři, jaký byl vzájemný vztah mezi mlynáři např. na jednom potoce?

- 2) Vztah mezi mlynáři a bývalými vrchnostmi, je možné pozorovat nějaké vzájemně výhodně nadstandardní vztahy nebo naopak záměrné odcizení?
- 3) Dokládají prameny používání ekonomických nástrojů mlynáři v rámci národnostních třenic, jak do roku 1918, tak také poté? Nebo se jedná jen o konkurenční boj, podepřený dobovým nacionalismem?
- 4) Je možné vysledovat v daném období politické názory mlynářů, něco jako majoritní příklon mlynářů k některé politické straně nebo ideovému proudu?

V. Závěr

Předložená disertační práce **splňuje** požadavky kladené na disertační práci, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako **prospěla**.

14. června 2020

PhDr. Daniel Doležal, Ph.D.

Podepsáno elektronicky